

monefaciat vias meas que sunt in xpo iesu: sicut vbiq; in omni ecclesia doceo. Tanq; nō vēturus sim ad vos: sicut inflati sunt quidaz. Veniam autē ad vos cito: si dominus voluerit: et cognoscā non sermonem eorū qui inflati sunt: Sed virtutem. Non enim in sermone ē regnū dei: sed in virtute. Quid vultis? In virga veniā ad vos: an in charitate et in spū mansuetudinis?

¶ Postq; apostolus reprehendit corinthios de hoc q; apostolus temere iudicabāt et presumptuose cōtemnebāt: hic instat ad eorū correctionē: et primo admonitionis vbo. Secundo exemplo ibi. (Rogo ergo vos fratres etc.) Tertio correctionis flagello ibi. (Tanq; nō vēturus sim ad vos etc.) Circa primū tria facit. Primo ponit admonitiōis modū dicens. Nec scilicet que i serie epistole hucusq; vobis dixi. Scribo nō vt confundaz vos: scilicet mala confusione: que in desperatione mittit: q̄uis velim vos confundi confusione: que peccatū vitat. fm illud Ecc. 4. Est confusio adducēs peccatū: et est confusio adducēs gratiaz et gloriā. Sed predicta moneo vos vt filios. Ecc. 7. Sily tibi sunt erudi illos et curua illos a pueritia eorū. Secūdo ostendit debitum admonendi dicens. Nā si decem milia pedagogorū habeatis in xpo: sed nō multos patres. Ubi considerandū est q; pater ē qui primo generat: pedagogus autē est qui iā natū nutrit et erudit. Gal. 3. Lex pedagogus noster fuit in christo. Dicit ergo apostolus se patrē eorū in xpo: quia eis primo euāgelium predicauit. Unde assignās rationē eius qd dixerat subdit. Nā in christo iesu per euāgelium vos genui. Est autē generatio processus ad vitā: homo autē viuūt in xpo p fidē. Gal. 2. Quis autē nunciuo in carne i fide viuo filij dei. Fides autē vt dicit Ro. i. est ex auditu: auditus autē p vbu. Unde verbū dei est semē quo apostolus eos genuit i xpo. Uñ Jac. i. Volūtariē nos genuit vbo vitatis. Alios autē dicit pedagogos: q; postq; fidē receperāt eos adiunxit: vt intelligat esse eadē cōparatio q̄tuz ad predicationem euāgely pedagogi ad patrē: q̄ supra. 3. posita ē rimatoris ad plantatorem: et superedificatoris ad fundatorem.

¶ Deinde cū dicit. (Rogo ergo vos fratres) instat ad corrigendū eos suo exemplo. Et primo hortat eos ad imitandū suū exemplū dicens. Ergo ex quo estis filij cū bonorū filiorū sit imitari patres: rogo vos imitatores mei estote. s. vt nō temere iudicetis: sicut nec ego: q; neq; me ipsum iudicare presumo: et d vobis humilia sentiatis: et de alijs maiorā. Unde nō sine causa tali modo loquēdi vltus ē. Nos infirmi. Vos fortes. 2. thess. 3. Ut formā nosmetipsos daremus vobis ad imitandū. Aduertēdū est autē q; eosdē q̄s supra filios nominauit nūc nominat fratres. Dixerat autē suos filios in xpo: q; eos nō sibi: sed xpo genuerat: et q; ipse genitus erat a xpo: ex sequēti eos habebat vt fratres et filios. Intantū ergo debebant eū imitari vt patrē inq̄stum: et ipse xpm imitabatur: qui est oīuz principalis pater. Et p hoc subtrahit subditis occasio de adherēdo malis exemplis prelatorū. Unde in hoc subditi soluz prelatos imitari debēt in quo ipsi xpm imitant: qui ē infallibilis regula veritatis. Unde seipsum apostolis in exemplū posuit. Jo. 13. Exemplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci etc. Quod q; dez exemplū paulus sequebat. fm illud Job. 23. Vestigia eius secutus est pes meus: viā eius custodini et nō declinaui ab ea. Secūdo remouet excusationē ignorantie dicens. (Ideo misi ad vos thimotheū qui ē filius meus charissim⁹ et fidelis in domino) fm illud Phil. 2. d. Thimotheo loquēs. Neminē habeo ita ynanimē qui sincera affectiōe pro vobis sollicitus sit. Qui vos cōmonefaciat vias meas

.i. g vos doceat meos processus: id est omnia opera et moneat vos ad ea sequēdū. fm illud Jere. 6. Interrogate de semitis antiquis que sit via bona et ambulate i ea. Que q; dez vie sunt in xpo: et ideo nō debetis dedignari eas sequi. fm illud ps. Vias tuas dñe demonstra mihi. Et nō videatur vobis hoc onerosum: q; hoc cōmunitē omnibus ipono. Unde subdit. Sicut vbiq; in ecclesia doceo. col. i. Audistis veritatis euāgelium qd puenit ad vos: sicut et i vniuerso mundo. Vel hoc qd dicit. Vias meas referendum ē ad opera. Qd vero dicit. Sicut et vbiq; ad documenta. Ad B enim missus erat thimotheus vt induceret eos ad imitanda opera et tenenda apostoli documenta.

¶ Deinde cum dicit. (Tanq; nō venturus sim ad vos) cōminat eis correctionis flagellū. Et primo ostendit eos eē dignos correctionis flagello dicens. (Tanq; nō vēturus sim ad vos) inflati sunt quidā. s. vestrū quasi nō timētes p me de sua superbia cōvinci: et tamē digni sunt flagellis: nā humiles solis verbis corrigunt: superbi flagellis indigent. fm illud Job. 40. Respice cūctos superbos et cōsum de eos. Secūdo prenuiciat eis suū aduentū quo veniat ad iudicandū: vbi primo prenuiciat aduentū dicens. (Veniaz autē cito ad vos) Et q; dicit puer. i6. Cor. hoīs disponit viā suā: sed domini est dirigere gressus ei⁹. Ideo subdit. (Si domin⁹ voluerit) Ja. 4. Si domin⁹ voluerit et si vixerimus faciemus hoc aut illud. Secūdo prenuiciat eis suam iudiciariā cognitionē: cui dicit. (Et cognoscā) scilicet ordine iudiciario. fm illud Job. 29. Lausaz quā nesciebas diligentissime inuestigabas. Nō sermonē eorū qui inflati sunt: sed virtutes. q. d. Nō propter hec ex mea examinatione approbabūtur qui abundant in verbis: sed si abundarent in virtute: quia vt dicitur puer. i4. Ubi verba sunt plurima ibi frequēter egestas. Tertio rationem assignat dicens. (Non enim in sermone est regnum dei: sed in virtute) id est nō ideo aliqui pertinent ad regnū dei qui abundant in sermone. fm illud Mat. 7. Nō omnis q; dicit mihi dñe domine intrabit in regnū celoz: sed qui facit voluntatē patris mei. Ultimo cōminatur eis correctionē: re seruans tñ correctionē arbitrio eorū dicens. (Quid vultis i virga) scilicet discipline veniā ad vos scilicet castigados an in charitate id est in ostēsiōe amoris: et in spiritu mansuetudinis: vt scilicet nihil durius vobiscū agaz: hoc enim pendet in vobis. Nā si vos in via stulticie pmanetis oportet me ad vos cū virga venire. fm illud prouer. 22. Stulticia colligata est in corde pueri et virga discipline fugabit eā. Si vō vos correxeritis ostendā vobis charitatē et mansuetudinē. Gal. vltimo. Vos qui spūales estis instruite hō i spū lenitatis: B autē nō dicit qn si i virga veniēs nō cū charitate veniret: cū scriptū sit puer. i3. Qui percutit vge odit filiū suū: q; at diligit illū istāter erudit: s; q; ille q; castigat vga nō sentit iterdū dulcedinē charitatis: sic illi q; blāde solat.

CAP. V. Lectio. I.

¶ Anino ostenditur inter vos fornicatio: et talis fornicatio q̄lis nec inter gentes: ita vt vxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis et non magis luctum habuistis vt tollatur de medio vestrum qui hoc opus fecit? Ego quidem absens corpore: presens autē spiritu iam iudicauī vt presens eum qui sic operatus est in nomine domini nostri iesu christi congregatis vobis et meo spiritu cum virtute domini iesu tradere huiusmodi homines satbane

In interituz carnis: vi spiritus saluus fit in die
domini nostri iesu christi.

Postq̄ aplūs p̄secut̄ ē ea q̄ p̄tinet ad baptisimi sacra-
mētū: hic incipit p̄seq̄ ea q̄ p̄tinet ad m̄rimoniū: r̄ p̄ arguit
peccatū d̄riuz m̄rimonio. s. fornicationē. Sc̄do agit d̄ ipo
m̄rimonio. ca. 8. ibi (De qb̄ at̄ scripsistis mibi r̄c.) Circa
p̄mū duo facit. p̄rimo ponit culpā. Sc̄do redarguit eaz
ibi. (Nō ē bona gloriatio v̄ra r̄c.) Circa p̄mū duo facit.
p̄rimo pōit culpā cuiusdā fornicary. Sc̄do culpā alio-
rū q̄ peccatum fornicary tolerabāt ibi. (Et vos inflati
estis r̄c.) Circa p̄mū. p̄rimo ponit tria q̄ p̄tinet ad culpe
grauitatē. p̄rimo nāq̄z oñdit peccatū eē notoriū dicēs.
(Nō sine cā q̄siui an velitis q̄ in v̄ga veniā ad vos.) Est
n. i. vobis aliqd̄ dignū v̄ga discipline. N. fornicatio au-
d̄it̄ iter vos oino. s. m̄ publicā formā: q̄ d̄r̄ Eph. 5. For-
nicatio at̄ nec noiet̄ in vobis. Esa. 3. Peccatū suū q̄si So-
doma p̄dicauerūt nec abscederūt. Sc̄do aggrauat pec-
catū ex cōparatiōe cut̄ dicit. (Et talis fornicatio q̄lis nec
inter gētes licita reputat̄ vel inuenit̄.) Apud gētiles. n.
simplex fornicatio n̄ reputabat̄ peccatū. Un̄ apli act. 15.
ad hūc errorē excludēdūz gentilib̄ ad fidē p̄ueris ipo-
suerāt q̄ abstineāt se a fornicatiōe. Erat tñ q̄dā fornicā-
tōis spēs q̄ r̄ ap̄d gētiles illicita habebat̄. Et iō d̄r̄. (Ita
vt vxorē p̄ris aliqs habeat̄ sicut d̄r̄ Heñ. 4. 9. Effusus es
sicut aqua nō cret̄cas: q̄z ascēdisti cubile p̄ris tui: r̄ macu-
lasti stratus eius. Hoc aut̄ erat horribile ēt apud gētiles
v̄tpte d̄riū nālī rōni existēs. p̄r naturalē. n. reuerētiā
fily ad p̄ntes s̄m oēm statū r̄ legē p̄r r̄ m̄ a m̄rimonio
excludit̄: vt sic ēt possit̄ itelligi q̄d̄ h̄r̄ Heñ. 2. Propter B
relinquet hō p̄rēz r̄ matrē. s. in d̄ctu m̄rimony r̄ adhere-
bit vxori sue. Sicut autē ibi subdit̄. Vir r̄ mulier erunt
duo i carne vna. Et iō vxor p̄ris repellit̄ a m̄rimonio: si-
cut p̄sona p̄ris vel m̄ris. s̄m illud Leuit. 18. Turpitudi-
nē vxoris p̄ris tui ne discōpias turpitudō. n. p̄ris tui ē.
Deinde cū dicit. (Vos inflati estis.) Ponit culpā eoz
q̄ hoc peccatū tolerabāt. Et p̄ reprehendit eoz toleratiāz.
Sc̄do supplet q̄d̄ illi negligebāt ibi. (Ego qdē r̄c.) Circa
p̄mū notat in eis tria vitia. p̄rimo supbiā eoz dicit. (Et
vos inflati estis.) s. v̄to supbie reputātes vos inocētes
ex cōparatiōe peccatoris: sicut Luc. 18. pharise⁹ dicebat.
Nō sū sicut ceteri hoīuz: velut ēt hic publican⁹. Sap. 4.
Diripā illos inflatos sine voce. Sc̄do tāgit eoz inuisti-
ciā cū dicit. (Et nō magis luctū habuistis.) s. patiedo cāz
peccatoris: sicut Jere. 9. d̄r̄. Quis dabit capiti meo aquā
r̄ oculis meis fontē lachrymarū: vt plozē die ac nocte in-
terfectos filie populi mei. Vera. n. iusticia: vt dicit Gre-
gorius cōpassionē h̄z nō dedignationē. Tertio tāgit eoz
iudiciū negligētiā. Ut tollat̄ de medio vestz q̄ h̄ op⁹ fec̄.
Talis. n. cōpassio viri iusti ad peccatorē vulnerat̄: r̄ libat
s̄z illd̄ puer. 23. Tu v̄ga p̄cutis eū r̄ aiaz ei⁹ d̄ inferno libe-
rabis. Per h̄ ēt alij corrigūf. s̄z illud puer. 19. P̄stulēte
flagellato stultus sapiētior erit. Un̄ r̄ Ecc. 8. Nō p̄fer-
tur cito d̄ malos snia absq̄ v̄llo timore filij hoīuz perpe-
trāt mala. D̄z autē ad correctionē alioz iterdūz peccator
separari vbi d̄ p̄tagiōe timef. s̄m illd̄ puer. 22. Eyce d̄ri-
sorē r̄ exhibit̄ cū eo iurgii cessabūtq̄ cause r̄ stumelie.
Deinde cū dicit. (Ego qdē absens corpe r̄c.) Supplet
eoz negligētiā sniaz p̄ferēs d̄ peccatorē: r̄ circa hoc tria
facit. p̄rimo ponit auctoritatē iudicātis. sc̄do modū iu-
dicandi ibi. (Cōgregatis vobis r̄c.) Tertio sniaz iudicis
ibi. (Tradere h̄z r̄c.) Circa p̄mū duo facit. p̄rimo pōit
auctoritatē ministri. s. iustip̄: videbat̄ autē d̄ iudiciariū
ordinē: vt d̄naret absentiē. s̄m illud act. 25. Nō ē p̄sue-
tudo romanis d̄nare aliquē p̄iūsq̄ is q̄ accusat̄ p̄sen-

tes habeat accusatores: s̄z hoc aplūs excusat dicēs. Ego
qdē absens corpe: p̄sens aut̄ spū. i. affectu r̄ sollicitudi-
ne mētis. s̄m illud Col. 2. Et si corpe absens suz: s̄z spū
vobiscū sum gaudēs r̄ vidēs ordinē vestz. Uel p̄ns spū:
q̄z p̄ spūm cognoscebat ea q̄ apud ipsos agebāt: ac si p̄ns
eēt. sicut r̄ Deliseus dixit. 4. reg. 5. Nōne cor meū i p̄nti
erat: q̄n reuersus est hō de curru suo. Et q̄z suz spū p̄ns iā
iudicauit. i. sniam d̄nationis ordināui i eū: q̄ sic opatus
est. Sc̄do ponit auctoritatē p̄ncipalis d̄ni dicēs. (In no-
mine d̄ni n̄ri iesu xpi.) i. vice r̄ auctoritate seu cū virtu-
te r̄ inuocatiōe nois ei⁹. s̄z illud Col. 3. Omne q̄d̄cūq̄ fa-
citis in verbo aut ope in noie d̄ni n̄ri iesu xpi facite.

Deinde cū dicit. (Cōgregatis vobis in vnuz) ostendit
modū iudicandi. Ea. n. q̄ grauiā sunt multoz delibera-
tione puniēda sunt. Unde r̄ antigūz iudices sedebāt i
portis vbi populus cōgregabat̄. s̄m illud Deut. 16. Judi-
ces p̄stitues in oibus portis tuis. Unde dicit̄ i ps. In cō-
silio iustoz r̄ cōgregatione magna opera d̄ni. r̄ Mat. 18.
Ubi sunt duo vel tres cōgregati in noie meo ibi suz i me-
dio. Sc̄do adhibet suū assensum eoz dicit. (Et meo spi-
ritu.) i. mea voluntate r̄ auctoritate. s̄z illud q̄d̄ d̄r̄: p̄-
sens aut̄ spū. Tertio adhibet auctoritatē p̄ncipalis
d̄ni. s. xpi dicēs. (Cū virtute d̄ni n̄ri iesu xpi.) Ex qua iu-
diciū ecclesie habet robur firmitatis. s̄m illud Mat. 18.
Qd̄cūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū r̄ in celis.

Deinde cū dicit. (Tradere h̄z r̄c.) Ponit d̄natiōis
sententiā: circa quā tria ponit. p̄rimo penam cum dicit.
(Tradere h̄z sathane) supple iudicāui. Nō potest dupl̄
intelligi. p̄rimo q̄ sicut dicitur Mathe. 10. D̄ns dedit
apostolis potestates spūm imundoz vt eyccrent eos:
r̄ per eandēz potestātē poterāt imperare spiritibus imū-
dis vt vexarent corpaliter: quos hac pena iudicabant
dignos. Mandauit ergo apostolus corinthys in eius au-
ctozitate tradere predictuz fornicariū sathane corpa-
liter vexandū. Unde ponit sc̄do hui⁹ sentētie effectū cū
dicit. (In interitū carnis.) i. ad vexationē carnis r̄ affli-
ctiōnē: in qua peccauit. s̄z illud sap. 11. p̄r q̄ peccat q̄z p̄
hec r̄ torquet. Tertio ponit fructū cū dicit. (Ut spūs sal-
uus sit in die d̄ni nostri iesu xpi.) i. vt salutē cōsequat̄ in
die mortis vel in die iudicij: sicut supra tertio exposuit̄
ē: r̄ sic implet̄ q̄d̄ ibi subdit̄. Ipse aut̄ salu⁹ erit: sic tamē
quasi p̄ ignē p̄nc. s. tēporalis. Nō. n. aplūs sathane tradi-
dit peccatorē vt eius potestati p̄petuo subiaceret: sed vt
carnis vexatiōe ad penitētiā p̄uertat̄. s̄m illud Esa. 28.
Sola vexatio it̄lectū dat auditui. Est aut̄ hec snia apli
quaz d̄ns suauit̄ Job. 2. Ubi sathane dixit. Ecce in ma-
nu tua est. s. caro eius. Uerūtāmē animā illius serua. s. il-
lesaz. Alio mō pōt q̄d̄ d̄r̄ tradere h̄z sathane. s. p̄ excōica-
tionis sententiā: p̄ quā aliqs separat̄ a cōmunionē fide-
liū: r̄ p̄ticipatiōe sacramētoz: r̄ p̄uat̄ ecclesie suffragijs:
q̄bus hō munit̄ d̄ impugnationē sathane: pp̄ q̄d̄ de eccle-
sia d̄r̄. Lañ. 6. Terribilis vt castroz acies ordinata. s. de-
monib⁹. Qz aut̄ subdit̄. i. interitū carnis. intelligit̄: vt. s. ab
ecclesia separatus: r̄ tētatiōibus sathane exposit⁹ liberi⁹
ruat in peccatū. s̄m illud apoc. vltimo. Qui in sordib⁹ est
sordescat adhuc. Uocat aut̄ peccata mortalia carnis ite-
ritū: q̄z vt d̄r̄ Hal. vltimo. Qui seminat in carne de carne
r̄ metet corruptionē. Subdit̄ aut̄. Ut spūs salu⁹ sit: vt. s.
peccatorū turpitudinē cognoscēs d̄fundat̄ r̄ peniteat: et
sic sanet̄ s̄m illud Jere. 31. Cōfusus suz r̄ erubui q̄n susti-
nui opprobriū adolescētie mee. pōt ēt intelligi vt spūs
ei⁹. s. ecclesie. i. spūs sanctus ecclesie salu⁹ sit fidelib⁹ i die
iudicij: ne. s. pdant eū p̄ cōtagiū peccatoris: q̄z vt dicitur
sap. 1. Spūs sanctus discipline effugiet fictum r̄c.

Lectio.

II

Ad corinthios I.

Non est bona gloriatio vestra. Nescitis quod modicum fermentum totam massam corrumpit. Expurgate veterum fermentum ut sitis noua species sicut estis azimi. Etenim pascha nostra immolatus est Christus. Itaque epulemur non in fermento veteri: neque in fermento malitie et nequie: sed in azimis sinceritatis et veritatis.

Supra apostolus memorauit duplicem culpam. scilicet corinthios fornicatores: et alios qui peccatum tolerabant: hic utraque culpa redarguit. Primo culpam tolerantium eius peccatum. Secundo culpam fornicatoris ibi. (Cor. autem non fornicationes etc.) Circa primum duo facit. Primo redarguit in corinthios negligenter iudicium. Secundo redarguit in eis quodam alia vitia circa iudicium. sexto cap. (Audet aliquis etc.) Circa primum duo facit. Primo redarguit eos qui fornicatores a se non separauerunt. Secundo reprobatur falsum intellectum quem ex verbis suis accipiunt ibi. (Scriptum vobis in epistola etc.) Circa primum duo facit. Primo reprehendit quod fecerant. Secundo ostendit quod faciendum sit ibi. (Expurgate veterum fermentum etc.) Circa primum duo facit. Primo reprehendit culpam preteritam quae ad suam radicem dixerat. n. supra quod ex inflatioe sequitur in eis incompassio et ex incompassione correctio negligentia. Arguit ergo primo corinthios elationem dicens. (Non est bona gloriatio vestra. quod si de beneficiis aliorum gloriari quasi vos sitis innocentes. De enim vnusquisque in domino gloriari de bonis sibi diuinitus datis non debet alius. Et illud Gal. 6. Opus autem suum vnusquisque probet: et sic in semetipso gloriam habebit et non in alio. Praecipue autem malum est de malis aliorum gloriari. Dicit enim in ps. Quid gloriaris in malicia: Secundo assignat rationem eius quod dixerat dicens. (An nescitis) quod modicum fermentum totam massam corrumpit. quod d. si ignorare non potestis. Est autem sciendum quod fermentum duo potest considerari. Primo sapor quem tribuit panis: et hoc per fermentum significat sapientiam dei per quam omnia quae sunt hominibus sapida redduntur: et in hoc dicitur Math. 13. Simile est regnum celorum fermentum quod acceptum mulier abscondit in farinae satis tribus donec fermentatum est totum. Secundo in fermentum potest considerari corruptio: et in hoc per fermentum potest intelligi vno modo peccatum: quod scilicet per vnum hominis peccatum omnia opera eius corrupta redduntur: puta per peccatum simulationis quod comparatur fermentum. Luc. 12. Attendite a fermentum pharisaeorum: quod est ypocrisis. Alio modo per fermentum potest intelligi hoc peccatum: et ad hoc inducit haec similitudo. Sicut enim per modicum fermentum tota massa paste corrumpitur: ita per vnum peccatorem tota societas inquinatur. Unde Ecc. 11. Ab vna scintilla augetur ignis: et ab vno doloso augetur sanguis. Et hoc quod contingit dum per peccatum vni alii prouocantur aliquando ad peccandum. Vel etiam dum peccati sententiam saltim non corrigendo dum potest corrigere. Et illud Ro. 1. Digni sunt morte non solum qui faciunt ea: sed et qui consentiunt faciendis. Et ideo corinthios non erat gloriandum de peccato vni: sed magis cauendum ne peccato vni omnes ignarentur ex eius consuetudine. Et illud Lat. 2. Sic lilius iter spicas: sic amica mea iter filias. vbi dicitur glo. Non fuit bonum quod malos tolerare non potuit.

Deinde cum dicit. (Expurgate veterum fermentum). Ostendit quod de cetero sit faciendum. Et per primum ponit documentum. Secundo rationem assignat ibi. (Pascha nostrum etc.) Dicit ergo quod modicum fermentum totam massam corrumpit: ideo expurgate veterum fermentum. id est expurgate vos abiciendo a vobis veterum fermentum. id est fornicarium qui peccando redit in vetustates corruptionis antiquae. Et illud Baruch. 3. Inueterasti in terra aliena coniungatur es cum mortuis. Quod quidem dicitur quod per separationem vni peccatoris tota societas expurgatur. Unde et egresso iuda dicitur Jo. 13. Nunc clarificatur et filii hominis. Potest etiam per veterum fermentum intelligi antiquum errorem. Et illud Isa. 26. Uel er-

ror abijt. Vel est corruptio originalis peccati. Et illud Ro. 6. Uetus homo non simul crucifixus est. Vel est quicumque peccatum actuale. Et in illud Col. 3. Expoliate vos veterem hominem cum actibus suis: homo enim amotioe homo expurgatur. Ponit autem sequenter purgationis effectum dicens. (Ut sitis noua species) dicitur autem species comixtio aquae et farinae nouae amonitio admisceatur fermentum. Remoto ergo fermentum a fidelibus. id est peccatore vel peccato remanet: sicut noua species. id est puritate sine nouitate. Et in illud ps. Renouabitur ut agle iuuetus tua. Eph. 4. Renouamini spiritu mentis vestre.

Deinde ponit modum debiti expurgationis cum dicit. (Sicut estis azimi) id est sine fermentum peccati. Dicit enim ab a. quod est sine et zima quod est fermentum. Unde dicitur Mat. 16. Dixit discipulis. Cauete a fermentum pharisaeorum et saduceorum.

Deinde cum dicit. (Etenim pascha nostrum). Assignat rationem eius quod dixerat. scilicet quare fideles debent esse azimi: quod quidem sumitur ex mysterio passionis Christi. Unde primo ponit ipsum mysterium. et claudit propositum ibi. (Itaque epulemur etc.) Circa primum considerandum est quod inter cetera sacramenta legalia celeberrimum erat agnus paschalis: quod per prophetam Exo. 12. immolabatur ab vniuersa multitudine filiorum israel in memoria illius beneficii quod angelus percussit primogenita egypti per transiit domos iudeorum quorum fores limite erant sanguine agni. Unde nomen pasce sumitur. Et in hoc ibi dicitur. Est enim pascha. id est transitus domus: et ultimo virtute huius beneficii transiit populus mare rubrum: ut dicitur Exo. 14. Ille enim agnus figura fuit christi in innocentiis de quo dicitur Jo. 1. Ecce agnus dei. Sicut ergo ille agnus figuralis immolabatur a filijs israel: ut populus dei liberaretur ab angelo percussore et ut transiret mare rubrum liberati de seruitute egypti: ita Christus est occisus a filijs israel per cuius sanguinem populus dei liberatur a diaboli impugnatione et seruitute peccati per baptismum quasi per mare rubrum. Ille autem agnus figuralis pascha iudeorum dicebatur: quod in signum transitus immolabatur. Unde dicitur 26. Ubi vis parem tibi comedere pascha. id est agnum paschalem. Dicit ergo apostolus. Vos debetis esse azimi: etenim. id est sicut figurale pascha veteris populi est agnus immolatus: ita pascha nostra. id est noui populi est Christus immolatus: cuius est immolationi uenit nomen pasche: tum significatio lingue hebraeae quod significat transitum. Exo. 12. Est enim pascha se id est transitus: tum significatione lingue graece putamen pasche significat passionem. Christus enim per passionem qua fuit immolatus transiit ex hoc modo ad patrem: ut dicitur Jo. 13.

Deinde cum dicit. (Itaque epulemur). Concludit propositum. Ad cuius euidentiam considerandum est: quod sicut legitur Exo. 12. agnus paschalis post immolationem manducabatur cum azimis panibus. Sicut ergo agnus figuralis fuit figura nostra pasche immolatus: ita figuralis observantia paschalis debet conformari observantiae noui pasche. Ergo Christus immolatus est pascha nostra. Itaque epulemur. scilicet manducantes Christum non solum sacramentaliter. Et in illud Jo. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in uobis. Sed spiritualiter fruendo sapientia eius. Et in illud Ecc. 24. Qui edunt me adhuc esuriunt: et qui bibunt me adhuc sitient: et sic eius gaudium spirituali. Et in illud ps. In voce exultationis et confessionis sonus epulantis.

Deinde determinat modum epulandi. Et conformitate ueritatis ad figuram dicens. (Non in fermentum veteri: nec in fermentum malicie et nequie). manducabatur enim Exo. 12. Quod est fermentum non inueniret in domibus manducantium agnum paschalem. Fermentum autem habet et vetustatem et corruptionem. Unde per remotionem fermenti primo quidem potest intelligi obseruantiam preceptorum veteris legis: que per passionem Christi est mortificata secundum illud Lament. 26. Uetera nouis superuenientibus purgatis. Secundo per remotionem fermenti potest intelligi remotio corruptionis peccati: sicut supra dictum est quod

modicū fermētū totā corrūpit massam. et q̄tū ad B sub/
dit. Neq̄ in fermento malicie et nequitiē vt malicia refe-
rat ad pueritatē op̄is. fm̄ illud Jac. i. Abycientes oēm
imundiciā et abūdātiā malicie. Per neq̄tiā vō intelligit̄
fraudulēta machinatio. puer. z6. Q̄n̄ sumpserit vocem
suā nō credideris ei: q̄n̄ septē neq̄tiē sunt in corde eius.
Vel s̄z glo. cū dicit. (Nō in fermēto veteri) remouet ve-
tustatē peccati in cōi. Or̄ aut̄ subdit. (Neq̄ in fermento
malicie et neq̄tiē) applicat p̄ctm̄ p̄ pres. vt malicia dica-
t̄ peccatū qd̄ cōmittit̄ i seipsuz. neq̄tiā peccatū qd̄ cōmittit̄
i aliū. Exclūso ḡ mō debito epulādi determinat modū
p̄ueniētē subdēs. S̄z i azimis sinceritatis et vitatis. i. sin-
ceritate et vitate: q̄ significānt p̄ azima. Pōnit aut̄ sine-
ritas i corruptionē peccati: qd̄ significauit cū dixit. Nō i
fermēto malicie: et neq̄tiē. Nā sincer̄ d̄ qd̄ ē sine corru-
ptiōe. Uñ z̄ cor. z. D̄r. Nō sumus sicut plurimi adu-
rātes verbū dei: s̄z ex sinceritate i x̄po loq̄mur. Veritas
vō pōnit i figurā veteris legis: sicut Jo. i. d̄r. Veritas
et gr̄a p̄ iesum x̄pm̄ facta ē: qz. s. v̄z pascha cū vitate et nō
cū figuris celebrare debem̄. Uñ fm̄ glo. p̄ sinceritatē i-
telligit̄ innocētia a vitys seu nouitas vite: p̄ vitatē autē
iusticia bonoz opum vel rectitudo q̄ fraudem exclūdit.

Lectio. III.

Scripsi vobis in epla: ne cōmisciami-
ni fornicarijs. Non vtiq̄ fornicarijs
huiusmodi: aut anaris aut rapacibus
aut ydolis fuentibus alioq̄n debue-
ratis de B mūdo exisse. Nūc aut̄ scripsi vobis
nō cōmisceri. Si is q̄ frater noiat̄ inter vos ē
fornicator: aut anarus: aut ydolis seruiēs: aut
maledicus: aut ebrius: aut rapax: cū huius-
modi nec cibū sumere. Quid eniz mibi de his
qui foris sunt iudicare? Nōne de his q̄ intus
sunt vos iudicatis? Nā eos qui foris sunt de-
iudicabit. Auferte malum ex vobis.

Induxerat supra aplūs corinthios ad hoc qd̄ a seipsis
peccatorē sup̄arent: qd̄ qd̄ p̄miserat: p̄ falsum intel-
lectū cuiusdā vbi qd̄ continebat̄ in epla quadam quā eis
p̄us miserat. Et iō p̄auū sensuz quē ex v̄bis cōceperant:
nūc exclūdit. Unde circa hoc tria facit. P̄mo resumit
v̄bū p̄oris eple. Sc̄do exclūdit falsum intellectū ibi. (Nō
vtiq̄ fornicarijs) Tercio expōit v̄z intellectū ibi. (Nūc
aut̄ scripsi vobis). Dicit ḡ p̄mo dixi vobis i epla quada-
z alia q̄ in canone nō habet̄ ne cōmiscamini fornicarijs. i.
nō habeatis cū eis societate: vel cōionez. fm̄ illud puer.
i. Sili mi ne ambules cū eis p̄hibe pedē tuum a semitis
eorz. Ecc. 9. Non des fornicarijs animam tuam in v̄llo.

Deinde cū dicit. (Nō vtiq̄ fornicarijs). Exclūdit fal-
sum intellectū p̄dicti vbi. Et p̄mo p̄ponit qd̄ intrēdit. Se-
cūdo clūdit p̄ctū ibi. (Alioq̄n debueratis rē). Circa
p̄mū cōsiderādū ē q̄ in p̄dicto v̄bo apli dupl̄ falsum intel-
lectū cōceperāt corinthi. p̄mo q̄tuz ad hoc qd̄ intelli-
gāt illud esse dictū de fornicarijs infidelib̄: sed illud ex-
clūdit aplūs dicēs. (Nō vtiq̄: intēdo dicere) q̄ nō cōmi-
sceamini fornicarijs huius mūdi: vocat aut̄ infideles no-
mine mundi. fm̄ q̄ dicit̄ Jo. i. Mūdus eū nō cognouit:
supra. i. Nō cognouit mūdus p̄ sapientiā deū. Sc̄do cō-
ceperāt falsum intellectū q̄tū ad hoc q̄ putabāt p̄hibuiss̄
se apostolū solū de fornicarijs: nō aut̄ de alijs peccatori-
bus. Et iō ad hoc exclūdēdū subdit. Aut anaris: q̄. sinu-
ste detinet̄ aliena. Ep̄c. 5. Auaritia q̄ ē ydoloz fuit̄: nō
bz hereditatē in regno x̄pi et dei. Aut rapacibus: q̄. s. p̄io-

lenter diripiūt aliena. infra. eodē. Neq̄ rapaces regnuz
dei possidebūt. Aut ydolis fuentib̄. cōtra q̄s d̄r sap. i. 4.
Nefandoz. n. ydoloz cultura oīs malicie cā est et initiū
et finis. Et est sensus nō soluz vobis p̄hibui societate for-
nicatoz: s̄z et omnium alioz peccatoz. Et est aduertē-
dū q̄ p̄ fornicationē q̄s peccat̄ i seipsū: p̄ avaritiā aut̄
et rapacitatē i proximiū: p̄ ydoloz aut̄ culturā i deum: et
in his que ponit omne peccati genus intelligitur.

Deinde cū dicit. (Alioq̄n rē). Assignat rōnē p̄positi di-
cens. (Alioq̄n) si. s. sit intelligendū v̄bū p̄dictū de forni-
carijs huius mūdi debueratis de hoc mūdo exisse. q. s̄z
totus mūdus talibus plenus ē. Uñ nō possētis tales for-
nicarios vitare: nisi de hoc mūdo exeundo. D̄r. n. i. Jo. 5.
Totus mundus i maligno positus est. Vel alr. debuerat̄
de hoc mūdo exisse. q. d. a tpe x̄uersionis vestre debuera-
tis ab infidelib̄ mūdi separari. Uñ nō opz vos sup̄ hoc
moneri: dicit̄. n. Joā. 15. Ego elegi vos de mūdo. Vel alr
debueratis de B mūdo exisse. s. p̄ mortē. Melī ē. n. ho-
minib̄ mori q̄ peccatozib̄ i peccatis p̄sentire. Uñ dicit̄
ifra. 9. Melī ē. n. mibi mōi q̄ vt gloriā meā q̄ euacuet.

Deinde cū dicit. (Nūc aut̄ scripsi vobis). Exponit eis
v̄z intellectū. Et p̄mo p̄ponit qd̄ itēdit. Sc̄do rōnem
assignat ibi. (Quid. n. mibi est). Tercio ifert cōclusionēz
intēta ibi. (Auferte malū rē). Dicit ḡ p̄mo: nūc autē sic
expono qd̄ olim scripsi vobis nō cōmiscamini. i. fornicari-
rys et alijs peccatozibus. Si is q̄ inter vos frater noiat̄
eo mō quo d̄ns dicit Mat. 23. Q̄s vos fratres estis. Nō
tū dicit̄ si is q̄ frater est: s̄z si is q̄ frater noiat̄: qz p̄ pecca-
tū mortale alijs a charitate recedit. q̄ est sp̄ualis frater-
nitatis cā. Unde Deb. vlti. d̄r. Charitas fraternitatē ma-
neat in vobis. Noiat̄ ergo frater p̄ fidei veritatē: nō at̄
est v̄e frater: p̄ charitatis defectū q̄ est ex p̄ctō. Uñ sub-
dit̄. Aut fornicator: aut anarus: aut ydolis seruiēs: aut ma-
ledicus: aut rapax: aut ebrius: cū h̄s: nec cibū sumere. s.
debetis. fm̄ illud. Jo. sc̄da canonica. Si q̄s venit ad vos
et h̄c doctrinā nō affert nolite eū recipere i domo v̄ra: nec
que dixeritis ei. q. d. Per B q̄ dixi nō debere vos misce-
ri peccatozib̄: intellexi de fidelib̄ q̄ noiant̄ fratres: et sūt
inter vos: nō aut̄ p̄ hoc itelligēdūz est: sicut dicit Aug. in
li. i. p̄menianuz: et habet̄ in glo. hic. q̄ alijs extraordi-
nario iudicio d̄beat a cōione alioz separari: qz frequēter pos-
set errare: s̄z potius hoc d̄z fieri. fm̄ ordinē ecclesie: quā-
do alijs a cōione repellit̄ vt quicq̄ vel sponte p̄fessus: et
iō signāter dicit. Si is q̄ noiat̄ vt eā noiationē intelliga-
mus q̄ sit p̄ sniam ordinē iudicario i aliquē platas. Illi
aut̄ q̄ sic a cōione pellunt̄ sunt vitandi q̄tuz ad mēsam:
sicut hic d̄r: et q̄tuz ad salutationē: vt d̄r in p̄dicta aucto-
ritate. Jo. et vlt̄erius q̄tuz ad sacrā cōionez. Uñ in ver-
su d̄r. Os ozare: vale cōio mensa negat̄. s. excōicato. Sed
notandū q̄ aplūs supra nō numerauit: nisi peccata mor-
talia signuz q̄ p̄ solo p̄ctō mortali d̄z alijs excōmunica-
ri: et de alijs qd̄ q̄ ponit manifestū ē. S̄z de ebrietate po-
test eē dubiū q̄ nō semp̄ v̄r eē peccatū mortale. Dicit enī
Aug. in s̄mone de purgatorio: q̄ ebrietas nisi sit frequēs
nō ē peccatū mortale. Qd̄ credo iō eē qz ebrietas ex suo
genere ē peccatū mortale. Qd̄. n. alijs p̄ delectationēz
vini velit p̄dere vsuz rōnis exponēs se piculo: mltā alia
peccata p̄petrādi v̄r eē iō charitati. Cōtingit tū p̄acci-
dēs ebrietatē n̄ eē peccatū mortale p̄ ignoratiā vini for-
titudinis vel debilitatis p̄p̄y capitis: q̄ tū excusatio tol-
lit̄ p̄ frequēte xp̄ientia: et iō aplūs signāter nō dicit̄ ebri-
s̄z ebrius. Addit aut̄ duo peccata his q̄ supra posuerat:
s̄z ebriosum. et maledicū. Refert aut̄ ebrietas ad genus
peccati qd̄ cōmittit̄ i seipsū sub quo continet̄ nō solū lu-
xuria: s̄z et gula: maledicus aut̄ refert̄ ad genus peccati

Ad corinthios I.

quod committit proximum: cui nocet aliquis non solum factio: sed etiam verbo mala imprecando vel male diffamando quod pertinet ad detractionem. Vel mala in faciem dicendo quod pertinet ad contumeliam: et hoc totum pertinet ad rationem maledicendi: ut supra dictum est.

¶ Deinde cum dicit. (Quid enim mihi est etc.) Assignat rationem eius quod dixerat. Et circa hoc tria facit. Primo assignat rationem dicens. Dixi hoc esse intelligendum de fratribus et non de infidelibus. Quid enim mihi est. i. Quid ad me pertinet iudicare. i. in iudicium condemnationis ferre de his qui foris sunt. i. de infidelibus qui sunt omnino extra ecclesiam. Prelati enim ecclesiarum accipiunt spiritualem potestatem super eos tamen qui se fidei subdiderunt. secundum illud scilicet corinthios 10. In promptu habentes vultus omni inobedientiam: cum impleta fuerit vestra obedientia. Indirecte tamen prelati ecclesiarum habent potestatem super eos qui foris sunt in quantum prohibent fideles ne illis communicent. Secundo adhibet similitudinem dicens. (Nonne de his qui itus sunt vos iudicatis). quod d. eadem auctoritate vos iudicatis qua et ego. Unum vos non iudicatis nisi de vestris: ita et ego. Dicitur Ecclesiasticus 10. Iudex sapiens iudicabit populum suum. Tertio ridet tacite dubitationi. (Posset enim videri quod infideles essent meliores quam propter peccata predicta non condemnantur: sed hoc excludit dicens. (Non nihil mihi de his qui foris sunt iudicare). Nam eos qui foris sunt. i. infideles iudicabit deus. scilicet iudicio condemnationis non examinationis: quod ut gregorius dicit in moralibus. Infideles damnabuntur sine iudicio discussione et examinationis: et quantum ad hoc dicitur Iohannes 3. Qui non credit in eis iudicatus est. i. manifesta in se habet causam condemnationis: et hoc gratius reservatur dei iudicio. secundum illud Deuteronomio 10. Noxium est incidere in manus dei viventis.

¶ Deinde cum dicit. (Auferte malum etc.) Infert conclusionem principaliter intentam dicens. Ex quo hoc quod dixi non committamini fornicariis intelligendum est de fidelibus non de his qui foris sunt. (Ergo auferte malum). scilicet hominem ex vobis infidelibus. i. de vestra societate eycite. secundum illud Deuteronomio 13. Auferes malum de medio tui. Est ergo considerandum ex promissis apostoli verbis quod non prohibemur communicare infidelibus: quod nunquam fidem receperunt propter eorum penam. Est tamen hoc cavendum aliquibus. scilicet infirmis propter eorum incautelam ne seducantur. Illi vero qui sunt firmi in fide possunt eis licite communicare: et dare operam conversioni eorum: ut dicitur in Iuditha 10. Si quis infidelium vocat vos ad cenam et vultis ire: oem quod apposuitur manducate. Infidelibus autem qui aliquando fideles fuerunt vel sacramentum fidei receperunt: sic hereticis et apostatantibus a fide subtrahit omnino communicatio fidelium: et hoc est eorum pena: sicut et ceteris peccatoribus quod adhuc subdantur potestati ecclesie.

CAPITULUM VI.

Adert aliquis vestrum habens negocium adversus alterum iudicari apud iniquos: et non apud sanctos. An nescitis quoniam sancti de hoc mundo iudicabunt. Et si in vobis iudicabitur mundus: indigni estis qui de minimis iudicetis. Nescitis quoniam angelos iudicabimus: quam magis secularia. Secularia igitur iudicia si habueritis: contemptibiles qui sunt in ecclesia illos constituite ad iudicandum. Ad verendum vestram dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit iudicare inter fratrem suum: sed si cum fratre iudicio contendit et hoc apud infideles.

¶ Supra apostolus reprehenderat corinthios de negligentia in

dicij hic reprehendit in eis quodam alia peccata circa iudicia. Et primo quantum ad iudices eorum coram quibus litigabant. Secundo quantum ad ipsa iudicia ibi. (Iam quidem omnino). Circa primum tria facit. Primo arguit eos de inordinatioe. Secundo rationem reprehensionis assignat ibi. (An nescitis). Tertio remedium adhibet ibi. (Secularia igitur iudicia). Dicit ergo primo. ita negligitis in iudicando vestros: sed tamen pro sumptuosi estis subire infidelium iudicia: et hoc est quod dicitur. (Audet). i. presumit aliquis vestrum habens negocium. scilicet seculare adversus alium iudicari apud iniquos. i. subire iudicium infidelium: et non apud sanctos. i. apud fideles qui sunt sacramentis fidei sanctificati. Hoc enim est inordinatum multiplex. Primo quod dicitur: quod pro hoc derogat auctoritati fidelium. Secundo quia derogat dignitati fidelium quantum ad hoc quod infidelium iudicia subeunt. Tertio quod pro hoc datur occasio infidelibus iudicibus retinendi fideles quos dissentire vident. Quarto quod pro hoc datur occasio infidelibus iudicibus calumniandi et opprimendi fideles: quos odio habent propter fidem et ritum diversitatem. Et ideo dicitur Deuteronomio 1. Tuli de tribubus vestris viros sapientes et nobiles precepique eis dicens. audite illos et quod iustum est iudicate. Et eodem 17. Non poteris alterius genti facere regem: quod non sit frater tuus. **¶** Sed vestrum esse id quod dicitur. i. pe. z. Subditi estote omni humane creature propter deum: siue regi tanquam precellenti: siue ducibus tanquam ab eo missis: pertinet enim ad auctoritatem principis iudicare de subditis. Est ergo deus divinum prohibere quod ei iudicio non stes si sit infidelis. **¶** Sed dicitur quod apostolus non prohibet quod infideles sub infidelibus principibus constituti eorum iudicio compareat si vocentur. hoc enim est subiectione que debet principibus: sed prohibet quod fideles non eligant voluntarie infidelium iudicia.

¶ Deinde cum dicit. (An nescitis etc.) Assignat rationes id quod illi faciebant sumptum ex hoc quod derogabant auctoritati sanctorum: et primo quantum ad auctoritatem quam habent super res mundanas. Secundo quantum ad auctoritatem quam habent ad res supernas: id est super angelos ibi. (An nescitis quoniam angelos iudicabimus). Dicit ergo primo. Inordinatum est iudicium apud infideles qui fideles habent auctoritatem iudicandi. (An nescitis) quod sancti de hoc mundo iudicabunt. i. de hominibus mundanis huius mundi. Quod quidem implet tripliciter. Primo quidem secundum comparationem. scilicet secundum quod non solum boni iudicabunt malos et sancti mundanos: sed etiam secundum quod boni iudicabuntur a melioribus: et mali iudicabuntur peiores. Et illud Mattheus 12. Viri ininiuri surgent in iudicio cum generatione ista: et condemnabunt eam. Secundo iudicabunt approbando sententiam iudicis. scilicet christi: et hoc erit proprie iustorum. secundum illud psalmus. Letabitur iustus cum viderit vindictam. Unde sapientia 3. dicitur. Iudicabunt sanctiones. Tertio modo per sententiam prolationem. Et hoc erit apostolorum et similium qui contemptis rebus mundi solis spiritualibus inhaerent. Spirituales enim iudicant omnia: ut dictum est supra. z. Unum Mattheus 19. dicitur. Vos qui secuti estis me sedebitis super sedes iudicantes. id est tribus israel. Et in psalmus dicitur. Gladus accipites in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus. Intelligit autem ista prolatio sententiae non vocalis: sed spiritualis: in quantum per superiores sanctos inferiores vel et peccatores spirituali quadam illuminatione illuminabuntur quales pene et qualia prima eis debentur: sicut et nunc homines illuminantur ab angelis vel etiam inferiores angeli a superioribus. Secundo ex hoc quod dictum est argumentatur ad propositum dicens. (Et si in vobis) i. pro vos iudicabit mundus. i. mundani homines nunquam indigni estis qui iudicetis de minimis. scilicet de negociis secularibus. Luc. 16. Qui in modico iniquus est et in maiori iniquus erit.

¶ Deinde cum dicit. (Nescitis etc.) Arguetur ad idem ex auctoritate sanctorum super angelos. Et primo ponit eam dicitur